

L U D

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO
I KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

TOM XCI ZA ROK 2007

„LUD“ is regularly indexed/abstracted in:

- IBSS — *International Bibliography of the Social Sciences*
- *Internationale Volkskundliche Bibliographie*
- Anthropological Index Online
- „Central European Journal of Social Sciences and Humanities“

L U D
ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA
LUDOZNAWCZEGO
I
KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH

ORGANE DE LA SOCIÉTÉ POLONAISE D'ETHNOLOGIE
ET DU COMITÉ DES SCIENCES ETHNOLOGIQUES

ZAŁOŻONY W ROKU

1895

PRZEZ
ANTONIEGO KALINĘ

OGÓLNEGO ZBIORU

TOM XCI
ZA ROK 2007

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE
KOMITET NAUK ETNOLOGICZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK
POZNAŃ–WARSZAWA–WROCŁAW 2007

RADA REDAKCYJNA

Michał Buchowski, Zbigniew Jasiewicz, Katarzyna Kaniowska,
Lech Mróz, Aleksander Posern-Zieliński, Czesław Robotycki

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Redaktor naczelny — Danuta Penkala-Gawęcka
Zastępca redaktora naczelnego — Jacek Bednarski
Redaktor, sekretarz redakcji — Roman Bąk

Redaktor techniczny — Justyna Nowaczyk
Projekt okładki — Ewa Wąsowska

Recenzenci tomu:

Tarzcycjusz Buliński, Wojciech J. Burszta, Marek Gawęcki, Robert Kasza,
Waldemar Kuligowski, Izabella Main, Katarzyna Marciniak, Bożena Muszkalska,
Arleta Nawrocka-Wysocka, Grzegorz Pelczyński, Adam Pomieciński,
Ryszard Vorbrich

Tłumaczenie streszczeń:
Zbigniew Nadstoga

ISSN 0076-1435

Publikacja dofinansowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
i wydana przy współpracy z Uniwersytetem Wrocławskim

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE — WROCLAW 2007
ADMINISTRACJA: 50-382 WROCLAW, UL. SZCZYTNICKA 11
TEL. (071) 321 16 10; 321 16 14
REDAKCJA: 61-809 POZNAŃ, UL. ŚW. MARCIN 78
TEL. (061) 829 48 17, FAX (061) 829 47 10
e-mail: danagaw@amu.edu.pl; jbed@amu.edu.pl
<http://ptl.free.ngo.pl/lud/lud.html>

DRUK: Zakład Poligraficzno-Wydawniczy M-Druk w Wągrowcu

SPIS TREŚCI

Od redakcji	13
-----------------------	----

I. STUDIA I MATERIAŁY

Eliza Ostojcka, Vincent Crapanzano o badaniach terenowych	17
Marcin Brocki, Kulturowy obraz ciała i jego współczesne przemiany	35
Włodzimierz Piątkowski, Luiza Nowakowska, Socjologia ciała. Próba charakterystyki młodej subdyscypliny socjologii.	55
Joanna Jessa, Konsumenckie potyczki o „laur semiotyczny”	77
Adam Pomieciński, Między globalizacją a świadomością globalną. Kilka uwag na kanwie twórczości Józefa Chełmowskiego.	95
Marcin Andrzej Kafar, Projekt „etnografii doświadczenia” Kazimiery Zawistowicz-Adamskiej i jego współczesne zastosowania	111
Piotr Szarota, Japoński uśmiech: orientalistyczna inwencja czy skrypt kulturowy?	137
Zbigniew Szmyt, Buriaci w Mongolii. Dylematy tożsamości etnicznej i narodowej . .	155
Maciej Kurcz, Między rzeką a pustynią. Kategoria graniczności w kulturze północnosudańskich muzułmanów	169
Kacper Świerk, Kopieniactwo i rośliny uprawne Indian Matsigenka Paquirianos (wschodnie Peru)	181
Urszula Lehr, „Jestem głodny”. Przestrzeń jako kontekst zdarzeń codziennych	207
Bożena Domagała, Ukraińcy na Warmii i Mazurach. Między zachowaniem tożsamości językowej a językową asymilacją.	231
Sabina Jakubowska-Kocot, Wpływ lokalnych kultów świętych na imiennictwo w Jadownikach Podgórnych (Małopolska)	253
Barbara Pabian, Tradycja „ziela” w Ślęzanach (Częstochowskie)	294

II. POGLĄDY I OPINIE

Tarzcycjusz Buliński, Powiedz mi, co tłumaczysz, a powiem ci, kim jesteś. O polskich przekładach prac antropologicznych w latach 2002-2007.	295
---	-----

III. ROZMOWY I WSPOMNIENIA

Anna Kowalska-Lewicka, „Nasza współczesna antropologia społeczna i kulturowa nie powinna odcinać się od korzeni, z których wyrosła”. Odpowiedzi na pytania Zbigniewa Jasiewicza	305
---	-----

IV. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE

Alan Barnard, <i>Antropologia. Zarys teorii i historii</i> , przeł. S. Szymański, wstęp J. Tokarska-Bakir, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2006 (<i>Tarzcycjusz Buliński</i>)	347
Adam Kuper, <i>Kultura. Model antropologiczny</i> , przeł. I. Kolbon, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005 (<i>Maja Kostecka</i>)	351
<i>Empire of the Senses. The Sensual Culture Reader</i> , ed. David Howes, Berg Publishers, Oxford, New York 2005 (<i>Aleksandra Krupa</i>)	356
<i>Gender. Perspektywa antropologiczna</i> , t. 1: <i>Organizacja społeczna</i> , red. Renata E. Hryciuk i Agnieszka Kościańska, przeł. M. Bierca i in., Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007 (<i>Karolina Bielenin</i>)	359
<i>Nationale Wahrnehmungen und ihre Stereotypisierung. Beiträge zur Historischen Stereotypenforschung</i> , red. Hans H. Hahn, Elena Mannova, Peter Lang Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt a/M 2007 (<i>Grzegorz Pelczyński</i>)	363
Guglielmo Verdirame, Barbara Harrell-Bond, <i>Rights in Exile. Janus-Faced Humanitarianism</i> , Berghahn Books, New York, Oxford 2005 (<i>Daniel Pluta</i>)	365
Gretchen E. Schafft, <i>Od rasizmu do ludobójstwa. Antropologia w Trzeciej Rzeszy</i> , przeł. T. Bałuk-Ulewiczowa, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006 (<i>Piotr Nowaczyk</i>)	369
Umberto Eco, <i>Rakiem. Gorąca wojna i populizm mediów</i> , przeł. J. Ugniewska, A. Wasilewska, K. Żaboklicki, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 2007 (<i>Agnieszka Prycik</i>)	374
Barbara Glowczewski, <i>Rêves en colère avec les Aborigènes australiens</i> , Plon, Paris 2004 (<i>Adam Pomieciński</i>)	377
Chris Hann, „Not the Horse We Wanted!”. <i>Postsocialism, Neoliberalism, and Euroasia</i> , Lit-Verlag, Münster 2006 (<i>Izabella Main</i>)	379
Agnieszka Chwieduk, <i>Alzatzycy. Dylematy tożsamości</i> , Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006 (<i>Mariusz Filip</i>)	383
Tibor Rémiás, <i>In memoriam Derenk</i> , Dominium Bt., Miskolc, Budapest, t. 1, 2004; t. 2, 2005; t. 3, 2007 (<i>Janusz Kamocki</i>)	386
Halina Mielicka, <i>Antropologia świąt i świętowania</i> , Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2006 (<i>Michał Buchowski</i>)	389
Bartłomiej Krupa, <i>Wspomnienia obozowe jako specyficzna odmiana pisarstwa historycznego</i> , Universitas, Kraków 2006 (<i>Aleksandra Rzepkowska</i>)	397
Zdzisław Kupisiński SVD, <i>Śmierć jako wydarzenie eschatyczne. Zwyczaje, obrzędy i wierzenia pogrzebowe oraz zaduszkowe mieszkańców regionu opoczyńskiego i radomskiego</i> , Wydawnictwo KUL, Lublin 2007 (<i>Halina Mielicka</i>)	400
Anna Szyfer, <i>Zapisać w pamięci. Z badań etnografa</i> , Prace Komisji Etnograficznej, t. 3, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Wydział Historii i Nauk Społecznych, Poznań 2006 (<i>Irena Bukowska-Floreńska</i>)	403
Oskar Kolberg, <i>Wołyń. Suplement do tomu 36. Dzieła wszystkie</i> , t. 84, Instytut im. Oskara Kolberga, Poznań 2002 (Katarzyna Linda)	407
Janusz Hochleitner, <i>Obrzędy doroczne w kulturze chłopskiej Warmii południowej w XVI-XVIII wieku</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2006 (<i>Anna Szyfer</i>)	411
Jędrzej Wowro, <i>Świątkarz beskidzki / Beskidian Holy Sculpture Maker</i> , tekst A. Kowalska-Lewicka, zdjęcia J. Kubiena, Wadowickie Centrum Kultury, Wadowice 2006 (<i>Ewa Fryś-Pietraszkowa</i>)	413

V. KRONIKA

83. Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Mszana Dolna, 20 września 2007 (<i>Elżbieta Jaworska</i>)	415
Wybory członków Komitetu Nauk Etnologicznych PAN na kadencję 2007-2010. Wyborcze posiedzenie plenarne Komitetu Nauk Etnologicznych PAN, Warszawa, 22 czerwca 2007 (<i>Ryszard Vorbrich</i>)	418
„Europe and the World”. Konferencja Europejskiego Stowarzyszenia Antropologów Społecznych (EASA), Bristol, 18-21 września 2006 (<i>Helena Patzer, Agnieszka Kościńska</i>)	420
58. Doroczna Konferencja ICOM's Costume Committee – „Costume: Design and Decoration”, Kopenhaga, Lund, 9-13 października 2006 (<i>Barbara Bazielić</i>)	423
Konferencja „Antropologiczne spojrzenie na globalizację – doświadczenia i wyzwania”, Poznań, 23-24 października 2007 (<i>Hanna Kossak-Nowocień, Katarzyna Mirgos</i>)	426
III Poznańska Konferencja Azjanistyczna „Azja w początkach XXI wieku. Tożsamość — społeczeństwo — kultura”, Poznań 18-19 maja 2006 (<i>Anna Urbańska-Szymoszyn</i>)	430
„610 th Anniversary of the Settlement of Tartars and Karaims in the Grand Duchy of Lithuania”, Wilno, 13-15 września 2007 (<i>Janusz Kamocki</i>)	433
Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Po słonecznej stronie Karpat”, Opole, 21-22 maja 2007 (<i>Janina Hajduk-Nijakowska</i>)	434
Konferencja naukowa „Polska – Słowacja. Pogranicze kulturowe i etniczne”, Mszana Dolna, 21 września 2007 (<i>Halina Solecka</i>)	436
VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kształtowanie tożsamości etnicznej i narodowej na pograniczu polsko-ukraińskim”, Lublin, 19-20 kwietnia 2007 (<i>Agnieszka Chwieduk</i>)	441
„Dziedzictwo kaszubskiej kultury ludowej — problemy ochrony i upowszechniania”, Starbienino, 7-9 grudnia 2006 (<i>Anna Weronika Brzezińska</i>)	446

VI. IN MEMORIAM

Mary Douglas (1921-2007). Łuskowiec i Al-Kaida (<i>Wojciech Dohnal</i>).	449
Clifford Geertz (1926-2006). Antropologiczne życie w fascynujących czasach (<i>Waldemar Kuligowski</i>)	456
Anna Krzysztofowicz (1925-2007) (<i>Krzyszyna Reinfuss-Janusz</i>).	464
Reimund Kvideland (1935-2006) (<i>Anna Pietrzyk</i>).	465
Richard Rorty (1931-2007). Relatywista od dobrej nadziei (<i>Waldemar Kuligowski</i>)	467
Noty o autorach artykułów	473
Informacje dla autorów	477

CONTENTS

Editorial	13
---------------------	----

I. STUDIES AND MATERIALS

Eliza Ostojka, Vincent Crapanzano on fieldwork	17
Marcin Brocki, The cultural image of the body and its modern transformations.	35
Włodzimierz Piątkowski, Luiza Nowakowska, Sociology of the body. An attempt at describing a young subdiscipline of sociology	55
Joanna Jessa, Consumer struggle for „semiotic laurels”	77
Adam Pomieciński, Between glocalisation and global awareness. Some remarks on the basis of Józef Chelkowski’s work.	95
Marcin Andrzej Kafar, Kazimiera Zawistowicz-Adamska’s „Ethnography of experience” project and its modern applications	111
Piotr Szarota, The Japanese smile: an Oriental invention or a cultural script?	137
Zbigniew Szmyt, Buryats in Mongolia. Dilemmas of ethnic and national identity.	155
Maciej Kurcz, Between river and desert. The category of border in the culture of North Sudanese Muslims	169
Kacper Świerk, Slash-and-burn cultivation and cultivated plants of the Matsigenka Paquirianos Indians (eastern Peru)	181
Urszula Lehr, „I am hungry”. Space as a context for everyday events	207
Bożena Domagała, Ukrainians in Warmia and Mazury. Between the preservation of linguistic identity and linguistic assimilation.	231
Sabina Jakubowska-Kocot, The influence of the cult of saints on names in Jadowniki Podgórne (Małopolska)	253
Barbara Pabian, The tradition of „herb” (<i>ziele</i>) in Ślężany (Częstochowa Region)	294

II. VIEWS AND OPINIONS

Tarczyjusz Buliński, Tell me what you are translating and I will tell you who you are. On Polish translations of anthropological works between 2002-2007	295
---	-----

III. INTERVIEWS AND RECOLLECTIONS

Anna Kowalska-Lewicka, „Our modern social and cultural anthropology should not detach itself from the roots”. An answer to Zbigniew Jasiewicz’s questions	305
--	-----

IV. REVIEWS AND REVIEW NOTES

- Alan Barnard, *Antropologia. Zarys teorii i historii* [History and Theory in Anthropology], translated by S. Szymański, foreword by J. Tokarska-Bakir, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2006 (*Tarzymusz Buliński*) 347
- Adam Kuper, *Kultura. Model antropologiczny* [Culture. The Anthropologists' Account], translated by I. Kolbon, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005 (*Maja Kostecka*) 351
- Empire of the Senses. The Sensual Culture Reader*, ed. David Howes, Berg Publishers, Oxford, New York 2005 (*Aleksandra Krupa*) 356
- Gender. Perspektywa antropologiczna* [Gender. An Anthropological Perspective], vol. 1: *Organizacja społeczna* [Social Organisation], ed. Renata E. Hryciuk and Agnieszka Kościańska, translated by M. Bierca et al., Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007 (*Karolina Bielenin*) 359
- Nationale Wahrnehmungen und ihre Stereotypisierung. Beiträge zur Historischen Stereotypenforschung*, Hrsg. Hans H. Hahn, Elena Mannova, Peter Lang Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2007 (*Grzegorz Pełczyński*) 363
- Guglielmo Verdirame, Barbara Harrell-Bond, *Rights in Exile. Janus-Faced Humanitarianism*, Berghahn Books, New York, Oxford 2005 (*Daniel Pluta*) 365
- Gretchen E. Schafft, *Od rasizmu do ludobójstwa. Antropologia w Trzeciej Rzeszy* [From Racism to Genocide. Anthropology in the Third Reich], translated by T. Baluk-Ulewiczowa, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006 (*Piotr Nowaczyk*) 369
- Umberto Eco, *Rakiem. Gorąca wojna i populizm mediów* [Turning Back the Clock. Hot War and Media Populism], translated by J. Ugniewska, A. Wasilewska, K. Żaboklicki, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 2007 (*Agnieszka Prycik*) 374
- Barbara Glowczewski, *Rêves en colère avec les Aborigènes australiens*, Plon, Paris 2004 (*Adam Pomieciński*) 377
- Chris Hann, „*Not the Horse We Wanted!*”. *Postsocialism, Neoliberalism, and Euroasia*, Lit-Verlag, Münster 2006 (*Izabella Main*) 379
- Agnieszka Chwieduk, *Alzatzycy. Dylematy tożsamości* [Alsations. The Dilemmas of Identity], Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006 (*Mariusz Filip*) 383
- Tibor Rémiás, *In memoriam Derenk*, Dominium Bt., Miskolc, Budapest, vol. 1, 2004; vol. 2, 2005; vol. 3, 2007 (*Janusz Kamocki*) 386
- Halina Mielicka, *Antropologia świąt i świętowania* [An Anthropology of Holidays and Celebrations], Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2006 (*Michał Buchowski*) 389
- Bartłomiej Krupa, *Wspomnienia obozowe jako specyficzna odmiana pisarstwa historycznego* [Concentration Camp Diaries as a Specific Form of Historical Writing], Universitas, Kraków 2006 (*Aleksandra Rzepkowska*) 397
- Zdzisław Kupisiński SVD, *Śmierć jako wydarzenie eschatyczne. Zwyczaje, obrzędy i wierzenia pogrzebowe oraz zaduszkowe mieszkańców regionu opoczyńskiego i radomskiego* [Death as an Eschatic Event. Funeral and All Souls Day's Customs, Rituals and Beliefs of the Inhabitants of the Opoczno and Radom Regions], Wydawnictwo KUL, Lublin 2007 (*Halina Mielicka*) 400
- Anna Szyfer, *Zapisaane w pamięci. Z badań etnografa* [Committed to Memory. On an Ethnographer's Research], Prace Komisji Etnograficznej, vol. 3, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Wydział Historii i Nauk Społecznych, Poznań 2006 (*Irena Bukowska-Floreńska*) 403

Oskar Kolberg, <i>Wołyń. Suplement do tomu 36, Dzieła wszystkie</i> [Volhynia. Supplement to vol. 36. Collected Works], vol. 84, Instytut im. Oskara Kolberga, Poznań 2002 (<i>Katarzyna Linda</i>)	407
Janusz Hochleitner, <i>Obrzędy doroczne w kulturze chłopskiej Warmii południowej w XVI-XVIII wieku</i> [Annual Rituals in the Peasant Culture of Southern Warmia in the 16 th -18 th c.], Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2006 (<i>Anna Szyfer</i>)	411
Jędrzej Wowro, <i>Świątkarz beskidzki / Beskidian Holy Sculpture Maker</i> , text A. Kowalska-Lewicka, photos J. Kubiena, Wadowickie Centrum Kultury, Wadowice 2006 (<i>Ewa Fryś-Pietraszkowa</i>)	413

V. CHRONICLE

83rd General Meeting of Delegates to the Polish Ethnological Society, Mszana Dolna, 20 September 2007 (<i>Elżbieta Jaworska</i>)	415
Elections of members of the Ethnological Sciences Committee, Polish Academy of Sciences, for the 2007-2010 term of office. Electoral plenary meeting of the Ethnological Sciences Committee, Polish Academy of Sciences, Warszawa, 22 June 2007 (<i>Ryszard Vorbrich</i>)	418
„Europe and the World”. Conference of the European Association of Social Anthropologists (EASA), Bristol, 18-21 September 2006 (<i>Helena Patzer, Agnieszka Kościńska</i>)	420
58th Annual Conference ICOM's Costume Committee — „Costume: Design and Decoration”, Copenhagen, Lund, 9-13 October 2006 (<i>Barbara Bazielić</i>)	423
Conference „An Anthropological look at Globalisation — Experiences and Challenges”, Poznań, 23-24 October 2007 (<i>Hanna Kossak-Nowocięń, Katarzyna Mirgos</i>)	426
3rd Poznań Conference „Asia at the Beginning of the 21st Century. Identity — Society — Culture”, Poznań, 18-19 May 2006 (<i>Anna Urbńska-Szymoszyn</i>)	430
„610 th Anniversary of the Settlement of Tartars and Karaims in the Grand Duchy of Lithuania”, Vilnius, 13-15 September 2007 (<i>Janusz Kamocki</i>)	433
International Scientific Conference „On the Sunny Side of the Carpathians”, Opole, 21-22 May 2007 (<i>Janina Hajduk-Nijakowska</i>)	434
Conference „Poland — Slovakia. A Borderland of Culture and Ethnicity”, Mszana Dolna, 21 September 2007 (<i>Halina Solecka</i>)	436
7th International Scientific Conference „Development of Ethnic and National Identity on the Polish-Ukrainian Borderland”, Lublin, 19-20 April 2007 (<i>Agnieszka Chwiećuk</i>)	441
„The Heritage of Kashubian Folk Culture — Problems of Protection and Popularisation”, Starbienino, 7-9 December 2006 (<i>Anna Weronika Brzezińska</i>)	446

VI. IN MEMORIAM

Mary Douglas (1921-2007). Pangolin and Al-Qaida (<i>Wojciech Dohnal</i>)	449
Clifford Geertz (1926-2006). An anthropologist's life in fascinating times (<i>Waldemar Kuligowski</i>)	456
Anna Krzysztofowicz (1925-2007) (<i>Krzyszyna Reinfuss-Janusz</i>)	464
Reimund Kvideland (1935-2006) (<i>Anna Pietrzyk</i>)	465
Richard Rorty (1931-2007). A relativist of good hope (<i>Waldemar Kuligowski</i>)	467
Notes about the Authors	473
Information for Authors	477

OD REDAKCJI

„Lud” jest znany i ceniony od lat, jako czasopismo o ponad stuletniej historii i bogatej tradycji, odzwierciedlającej dzieje polskiej etnologii i antropologii kulturowej. Wiele pokoleń polskich etnologów zostawiło w nim ślad swej działalności, zarówno w zakresie etnograficznej dokumentacji kultury, jak i na polu teoretyczno-metodologicznym. Jest to jedyne etnologiczne czasopismo o takiej „głębi genealogicznej” w Polsce i jedno z niewielu podobnych w Europie. Co interesujące, szacowny brytyjski „Journal of the Royal Anthropological Institute”, przedstawiany jako najstarszy — ukazujący się od 1848 roku — periodyk antropologiczny, kilkakrotnie zmieniał nazwę, podczas gdy „Lud” przez całe swoje dzieje pozostał wierny nazwie oryginalnej.

Od momentu założenia pisma w 1895 roku, było ono ściśle związane z Polskim Towarzystwem Ludoznawczym, instytucją, której rola w rozwoju polskiej etnologii jest nie do przecenienia. Od 1992 roku „Lud” jest jednocześnie organem Komitetu Nauk Etnologicznych Polskiej Akademii Nauk, co dodatkowo wzmocniło pozycję czasopisma.

Objęcie redakcji tak zasłużonego czasopisma jest zadaniem odpowiedzialnym i niełatwym. Zdając sobie sprawę z odpowiedzialności, jednocześnie nie chciałabym, aby stała się ona dla mnie brzemieniem, pod którym łatwo się ugiąć. Sądzę, że najlepszym rozwiązaniem jest po prostu solidne zabranie się do pracy, ze świadomością, że należy robić wszystko, by nie zawieść zaufania, którym mnie obdarzono. Oczywiście, nie jest możliwe spełnienie wszystkich, niejednokrotnie sprzecznych oczekiwań odbiorców. Niemniej chciałabym, aby hasłem „Ludu” była różnorodność — stanowisk teoretycznych, podejść metodologicznych, wizji uprawiania etnologii i antropologii w dzisiejszym świecie oraz sposobów ich realizacji. W takim postrzeganiu zadań czasopisma przejawia się, moim zdaniem, kontynuacja jego profilu z ostatnich kilkudziesięciu lat. Kartkując kolejne tomy „Ludu” z lat 80. ubiegłego wieku, gdy pismo redagował Profesor Józef Burszta, można łatwo dostrzec, że publikowano w nim teksty prezentujące znaczące nurty teoretyczne ówczesnej antropologii, nie pomijając jednocześnie opracowań opartych na badaniach terenowych, prowadzonych tak w Polsce, jak i w innych

częściach Europy oraz na obszarach pozaeuropejskich; dopuszczano również do głosu etnologów z innych krajów. Ten profil czasopisma utrzymał i rozwinął, podczas swojej blisko dwudziestoletniej pracy (od 1988 roku) jako redaktor naczelny „Ludu”, Profesor Zbigniew Jasiewicz. W tym czasie, na łamach „Ludu” przewijały się ważne dla rozwoju naszej dyscypliny debaty na temat „kultury ludowej” czy tożsamości etnologii/antropologii kulturowej. Jednocześnie Profesor Jasiewicz doceniał znaczenie materiałów dotyczących historii polskiej etnologii, prezentując je między innymi w cyklu rozmów z zasłużonymi jej postaciami.

Idąc śladami moich poprzedników i nie obawiając się zarzutu eklektyzmu, pragnę, by „Lud” pozwalał zabrzmieć różnym głosom, różnym „pieśniom” i różnym historiom, opowiadanych z rozmaitych perspektyw, przez uznanych naukowców i badaczy dopiero rozpoczynających swoją naukową przygodę. Będzie w nim miejsce i na opracowania kontynuujące tradycyjne nurty zainteresowań etnologicznych, jak i na prace proponujące nowe tematy i nowatorskie koncepcje. Zapraszam szczególnie autorów artykułów łączących perspektywę teoretyczną z pogłębionymi badaniami empirycznymi. Dobrze byłoby, gdyby udało się wypełnić pewną lukę, którą stanowi brak opracowań dotyczących antropologii stosowanej, dyskusji na temat roli antropologów w diagnozowaniu i próbach rozwiązywania ważnych problemów społeczno-politycznych współczesnego świata. Jednocześnie chciałabym kontynuować publikację tekstów ukazujących historię etnologii i antropologii kulturowej, pamiętając o już dość zbanalizowanym, aczkolwiek wciąż nie w pełni docenianym twierdzeniu o roli historii w zrozumieniu współczesności i perspektyw przyszłości. Uważam, że warto zaznaczać interdyscyplinarne związki antropologii, nie tylko prezentując punkt widzenia naszej dyscypliny na te zagadnienia, ale także zamieszczając artykuły reprezentantów bliskich nam dyscyplin, którzy ujmują z innej perspektywy problemy interesujące antropologów. Zachęcam autorów do prezentowania komentarzy i poglądów na różnorodne sprawy, które budzą ich niepokój, nie pozwalają milczeć, prowokują do dyskusji. Nie należy jednak zarzucać informacyjnej funkcji pisma, której służą sprawozdania z takich wydarzeń życia naukowego, jak konferencje — i te międzynarodowe, i te na poziomie lokalnym — a także z działalności wystawieniowej muzeów. Ważny pozostanie również dział recenzyjny, którego znaczenia nie trzeba chyba uzasadniać.

Bieżący tom „Ludu” w znacznej mierze realizuje powyżej przedstawione zamierzenia. Są w nim artykuły młodszych i doświadczonych już badaczy; teksty dotyczące teorii i metodologii badań, nieraz w interesujący sposób łączące perspektywę ogólną z próbami realizacji teoretycznych koncepcji we własnych badaniach autorów. Znalazły się w tym woluminie zarówno opracowania dotyczące Polski, jak i terenów pozaeuropejskich. Szereg tekstów porusza tak ważne współczesne problemy, jak globalizacja i glokalizacja, tożsamość etniczna i językowa, kultura konsumpcyjna czy ubóstwo. Wypowiedzieli się także przedstawiciele pokrewnych dyscyplin — głosy socjologów i psychologa społecznego uzupełniły

w znaczący sposób spojrzenie antropologa na problematykę ciała, w jego aspektach kulturowych i społecznych. Ważna i zapewne pobudzająca do dyskusji jest wypowiedź na temat polityki tłumaczeń prac antropologicznych na język polski. Kontynuacją wspomnianego wyżej cyklu jest rozmowa Profesora Zbigniewa Jasiwicza z Doktor Anną Kowalską-Lewicką, która może zaciekać czytelników różnych pokoleń, pragnących dowiedzieć się czegoś więcej o „drogach polskiej etnologii” powojennej.

Zapraszam zatem serdecznie do współpracy wszystkich, którzy chcieliby mieć wpływ na kształt naszego wspólnego czasopisma, zapewniając jednocześnie, że najważniejszym kryterium przyjęcia dostarczanych tekstów do publikacji jest ich wartość merytoryczna.

Danuta Penkala-Gawęcka
Redaktor naczelny

I. STUDIA I MATERIAŁY

ELIZA OSTOJSKA

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej
Uniwersytet Łódzki

VINCENT CRAPANZANO O BADANIACH TERENOWYCH

Antropologia dialogiczna

Martyn Hammersley w swojej książce *What's Wrong with Ethnography?* (1992) wskazuje na przeobrażenia, jakie miały miejsce w naukach społecznych w związku ze stosowaną przez nie metodą badań. Początkowo spór dotyczył badań jakościowych — ich przeciwnicy widzieli w nich podejście nienaukowe, mogące służyć co najwyżej jako pomocne im narzędzie. Zawieszenie broni między zwolennikami badań jakościowych i ilościowych zostało przerwane przez głosy zwątpienia antropologów, które pojawiły się wraz z różnicowaniem się podejść metodologicznych w ramach tej dyscypliny. Hammersley wskazuje na dwa główne obszary tego krytycznego — i autorefleksyjnego — podejścia wewnątrz antropologii (Hammersley, 1992, s. 2). W centrum pierwszego z nich znalazła się dyskusja dotycząca celu działalności etnograficznej, a konkretnie — relacji pomiędzy badaniami i praktyką. W tym nowym spojrzeniu na badania terenowe podkreśla się, iż jest możliwe, a nawet wskazane, ściślejsze związanie ich ze sferą społecznej użyteczności — zaleca się tu prowadzenie takich badań, których wyniki mogłyby zostać wykorzystane w ramach działalności administracyjnej, edukacyjnej czy społecznej. W ramach drugiego, który określić można mianem antyrealistycznego, podjęto zmagania z problemem reprezentacji, umieszczając w centrum rozważań kwestię prawdziwości etnograficznych przedstawień i ich legitymizacji. Clifford Geertz — w kontekście pomysłu Stephena A. Tylera na etnografię „ewokacyjną”¹ — pisze, iż ten krytyczny stosunek do dotychczasowej praktyki antropologicznej:

¹ Wylaniająca się z tekstów S.A. Tylera (1986, 1999) wizja etnografii opiera się w znacznej mierze na próbie zdemaskowania autorytetu naukowych pojęć oraz krytycznym odniesieniu do modernistycznego dziedzictwa, a zwłaszcza takich kategorii jak *mimesis*, metanarracja, pismo.